

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 VALTIONEUVOSTO

Kuopion kaupungin lausunto hallituksen esitykseen laiksi asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista

Asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksilla edistetään iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia kotona asumiseen. Avustus on ollut vanhuspalvelulain periaatteiden ja tavoitteiden mukainen, koska sillä on lisätty ikääntyvien henkilöiden asuntojen esteettömyyttä, turvallisuutta ja toimivuutta. Korjausavustuksilla on parannettu ikääntyvän väestön mahdollisuuksia jatkaa asumista omassa kodissaan mm. kotiin annettavien hoivapalvelujen tai omaishoidon turvin. Kuopiossa avustukset (korjausavustus ja hissiavustus) ovat olleet erittäin hyödyllisiä iäkkäiden pienituloisten asukkaiden näkökulmasta ja avustuksiin käytetyt panostukset ovat olleet melko pieniä saavutettuihin hyötyihin nähden. Nyt uuden lakiesityksen kohteena olevat avustukset nähdään Kuopiossa hyvin tarpeellisena asunto- ja hyvinvointipoliittisena instrumenttina myös tulevana vuosina.

Ympäristöministeriössä on valmisteilla uusi laki (hallituksen esitys) asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista. Tavoitteena on, että tämä laki tulisi voimaan 1.1.2017. Uudessa laissa avustukset säilyisivät vanhusten ja vammaisten asuntojen korjaamiseen ja hissien asentamiseen, kun taas terveyshaitta-avustuksesta ja energia-avustuksesta luovuttaisiin. Avustusten myöntämisedellytyksiin tulisi muutoksia ja jatkossa ARA eli Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus toimisi valtion apuviranomaisena avustusten jaossa. Avustusten saatavuus säilyisi vuosittaisten määrärahojen puitteissa, mutta ns. saavutettavuus voisi vaikeutua. Kunnan ja ARAn väliseen työnjakoon lakimuutos ei ota tarpeeksi kantaa, mikä Kuopion kaupungin mielestä nousee asiassa hyvin keskeiseksi kysymykseksi. Mikä on kunnan rooli jatkossa avustusten neuvonnassa ja asiakkaiden ohjaamisessa sekä miten avustusten kohdalla hyvä asiakaslähtöisyys voidaan saavuttaa? Kuopion yksi keskeisimmistä strategisista tavoitteista ja lähtökohdista on asiakaslähtöisyys ja palvelujen kehittäminen. Nyt erityisenä huolena on ko. palveluprosessin vaikeutuminen tai heikentyminen selvästi aiemmasta.

Kuopiossa on aktiivisesti markkinoitu iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asumiseen kohdennettuja avustuksia yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa. Avustukset on nähty keskeiseksi asunto- ja hyvinvointipoliittiseksi keinoksi sekä tavallaan sosiaalipalvelujen jatkeeksi. Kaupungin asuntotoimessa on tehty avustusten hakemiseen liittyvää käytännön työtä, joka on ollut erittäin

joustavaa ja asiakkaiden erilaiset elämäntilanteet huomioivaa. Vähimmillään avustusten hakemiseen on liittynyt pientä opastusta avustuksen laadinnassa ja liitteiden hankinnassa sekä muutamia asukkaan asunnon kohdekäyntejä, kun taas suuremmillaan asiakkaiden avustaminen on ollut hyvinkin tarkkaa, monesti asioita kertaavaa ja selvästi enemmän aikaa vaativaa asiakastyötä, jolloin kohdekäyntejä on voinut kertyä selvästi enemmän. Asiakaspalvelussa on huomattu, että osa ikääntyvästä väestöstä on vailla omaisten apua, jolloin avustusten hakemisessa on tarvittu paljon asuntotoimen henkilöstön tukea, kannustusta ja apua. Joustava ja asiakaslähtöinen työ on korostunut Kuopiossa ko. avustusten kohdalla.

Avustusten kohdalla työnjako ARAn kanssa on toiminut nykyisessä tilanteessa erittäin hyvin. Kaikki asiakastyö on tehty kaupungin asuntotoimessa ja ARAlle on vuosittain ilmoitettu avustuksiin tarvittava määräraha. Työskentelymalli on ollut erityisen joustava ja avustusten hakuprosessi on kehittynyt ja helpottunut vuosien varrella aiempaa paremmin asiakkaita palvelemaan suuntaan. Nyt prosessi tulee muuttumaan oleellisesti, koska tavoitteena on ollut työmäärän vähentäminen kunnissa. Se, kuinka uusi laki voi saavuttaa sille toivotut tulokset, jää nyt kuitenkin hyvin epäselväksi kuntien ja ARAn välisen tehtäväjaon takia. Siirtyvätkö työt nyt kunnilta ARAlle vai kasvaako työmäärä uuden lain jälkeen? Onko työnjaon muutos yhteiskunnan kannalta järkevää, kun tarveharkintaa ja avustamista hakemusten teossa tehdään ensin kunnissa (lausunnot ja näkemykset korjaustarpeesta) ja sen jälkeen koko hakuprosessi ja sen käsittely tapahtuvat rahoituksen näkökulmasta uudelleen ARAssa? Muutosten jälkeen lopputuloksena voi olla tuplatyö tai tilanne, jossa asiakkaita palvellaan jatkossa kunnissa erittäin vaihtelevasti. Voiko olla mahdollista, että asia jää siis kuntien harkinnan varaan, kuinka ne jatkossa panostavat avustusten hakemisessa neuvontaan. Kuopio on kuitenkin valmis kehittämään yhteistyötä ARAn kanssa, jotta asiakaslähtöisyys ja tasapuolisuus säilyisivät edelleen uuden lain ja toimintamallien oloissa.

Kunnan roolia ja tehtäviä tulisi selkeyttää ja täsmentää, jotta kunnat osaltaan toimisivat yhdenveroisesti asiakkaiden suuntaan. Tässä asiakaslähtöisyys on ensi sijainen tavoite, jotta asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustusten kohdentamisella saavutetaan avustuksille ja vanhuspalveluille asetetut tavoitteet. Nyt lakiesityksestä ei selviä tarpeeksi hyvin, millä tavalla kunta toimii työssä ARAn apuna. Mikäli kunnat lopettavat kaiken auttavan työn avustusten käsittelyssä ja vain sosiaalipuoli antaa lausunnot korjausten tarpeesta, voi avustusten alasajo seurata hyvinkin pian. Kuntien kohdalla avustusten käytön väheneminen voi johtaa asumisen ongelmiin maaseutualueilla ja kaupungistumiskehityksen nopeutumiseen. Kehitys voi myös johtaa sosiaali- ja terveyspalvelujen menojen kasvuun kunnissa, kun ikääntyvät eivät pärjää maaseutualueilla tai pientaloissa, jolloin asuntotuotannon ja asumispalvelujen tarpeet kaupungeissa lisääntyvät vielä nykyisestä. Kun samaan aikaan ikääntyvien määrä kasvaa vauhdilla, ongelmat voivat moninkertaistua lähivuosina.

Nykyisen vanhusten korjausavustusten myöntämisen edellytyksenä on ollut, että asunnossa pysyvästi asuvista vähintään yhden henkilön tulee olla 65-vuotias tai vanhempi. Nyt uudessa laissa on esitetty ikärajan nostoa 70-

vuoteen, jota emme kannata. Vaikka ikääntyvien kunto jatkuvasti kohenee ja vuosittain ikääntyvät ovat keskimäärin aiempaa parempikuntoisia, maasamme on ja tulee aina olemaan paljon pienituloisia ja sairaita vanhuksia. Terveysterot eivät ole valitettavasti kaventuneet. Sairauseläkkeellä olevien määrä ei ole myöskään vähentynyt. Kuopion kaupunki esittää, että avustuksissa nojattaisiin vanhuspalvelulaissa esitettyyn ikään eli vanhuuseläkeikään (63+ vuotiaat) ja lisäksi iäkkääksi henkilöksi luettaisiin henkilö, jonka toimintakyky on heikentynyt ikään liittyvien syiden vuoksi. Tällöin avustusten saamisessa ikä ei olisi se ratkaiseva tekijä, vaan asukkaan heikentynyt toimintakyky, joka vaikuttaa mm. asumisen jatkamiseen omassa kodissaan, esimerkiksi avustuksen avulla tehtyjen korjausten jälkeen. Tarveharkintaa voitaisiin käyttää myös jatkossa pienituloisten eläkkeellä olevien kohdalla, kun asukkaan ikä on 63-69 vuotta.

Hissiavustusten kohdalla lakiesitys ei muutu merkittävästi. Ainoastaan valtion avustusprosentti tulisi alenemaan 50 prosentista 45 prosenttiin. Kuopiossa hissiavustukset ovat tuottaneet hyvää tulosta ja vanhojen hissittömien kerrostalojen määrä on saatu pienemmäksi. Valtion avustuksen lisäksi Kuopion kaupunki on avustanut 10 prosentin osuudella jälkiasennettujen hissien rakentamiseksi. Valtion prosenttiosuutta ei toivota alennettavan, jotta avustus kannustaisi myös jatkossa hissien rakentamiseen vanhoihin kerrostaloihin. Nykyisellä osuudella hissejä rakennetaan ja ne edesauttavat osaltaan vanhuspalvelulain tavoitteiden saavuttamisessa. Hissien rakentaminen ja saaminen vanhoihin kerrostaloihin voi säästää merkittäviä kustannuksia molempien niin asukkaan kuin kunnan talouden puolella, kun turhia muuttoja ja siirtymistä muihin asumismuotoihin voidaan välttää. Näistä Kuopiolla on jo oikeita ja hyviä esimerkkejä viime vuosilta.

Katri Hiltunen
asuntotoimenjohtaja

Jakelu

Ympäristöministeriö

Tiedoksi

Meri Pensamo
Kansliapalvelu Tarja Räisänen

